

**SHARQ ADABIYOTI: MA'NAVIY KAMOLOT VA FALSAFIY
TAFAKKUR MANBAI.**

Shirinova Marjona Alijonovna

SamDChTI Sharq tillar fakulteti Filologiya va tillarni o'qitish (xitoy tili) yo'nalishi

1-bosqich 2414-guruh talabasi marjona.shirinova07@mail.ru

+998972232528

Annotatsiya: *Ushbu maqola Sharq xalqlari adabiyotining rivojlanishi, asosiy uslubiy xususiyatlari, g'arbiy adabiyot bilan o'zaro aloqalari va ularning bugungi kun madaniy hayotida tutgan o'rni haqida batafsil ma'lumot beradi. Sharq adabiyoti o'ziga xos ma'naviy yuksaklik, ramziy ifoda, axloqiy va ma'rifiy jihatlar bilan boy bo'lib, asrlar davomida insoniyat madaniyatiga katta ta'sir ko'rsatib kelmoqda. Ushbu maqola Sharq xalqlari adabiyoti orqali bizni tarix, madaniyat va falsafiy tafakkur yo'liga chorlaydi.*

Kalit so'zlar: *Sharq xalqlari adabiyoti, an'ana, ramz, ma'rifat, axloq, falsafa, madaniyat.*

**EASTERN LITERATURE: A SOURCE OF SPIRITUAL MATURITY AND
PHILOSOPHICAL THINKING.**

Abstract: *This article provides detailed information about the development of the literature of the eastern peoples, their main methodological features, their interaction with the western literature, and their place in the cultural life of today. oriental literature is rich in its own spiritual height, symbolic expression, moral and educational aspects, and has had a great influence on human culture for centuries. this article invites us to the path of history, culture and philosophical thinking through the literature of the peoples of the east.*

Keywords: *literature of the peoples of the east, tradition, symbol, enlightenment, morality, philosophy, culture.*

Sharq xalqlari adabiyoti dunyo madaniy merosining ajralmas qismi hisoblanadi. Ushbu adabiyot ko'p asrlar davomida insoniyatga ilohiy sevgini, xulqiy me'yorlarni va axloqiy qadriyatlarni singdirib kelgan. Bu adabiyot O'rta Osiyo, Hindiston, Xitoy, Fors, Arab va boshqa sharqiy xalqlarning asrlar davomida yaratgan boy madaniy, falsafiy va ma'naviy merosidir. Sharq xalqlari adabiyoti o'zining ramziy, hikmatli mazmuni, o'ziga xos uslubi va chuqur falsafiy tasavvurlari bilan ajralib turadi. Rumi "Masnaviy" asarida insoniy kamolot va ilohiy sevgi mavzularini chuqur falsafiy mazmunda talqin qilgan. Bu asar, insoniyatga buyuk ma'naviy saboqlar berib, axloqiy kamolot sari yo'llaydi. O'ziga xos an'analarga ega bo'lgan bu adabiyot xalqlar o'rtasidagi ma'naviy va madaniy ko'priq sifatida xizmat qilib kelgan va hozirgi kunda ham shu rolni davom ettirmoqda.

Sharq adabiyotining xususiyatlari

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

Sharq xalqlari adabiyoti o'ziga xos ma'naviy va axloqiy mazmun bilan ajralib turadi. Ushbu adabiyotda insonning ichki dunyosi, ruhiy yuksalishi, axloqiy to'g'rilik va ma'naviy kamolot ustuvor o'rin egallaydi. Sharq adabiyoti vakillari insoniyatni ilohiy sevgiga, haqiqatni anglashga va ma'rifatni yuksaltirishga chorlab kelgan. Bu adabiyotda o'ziga xos ramzlar va metaforalar keng qo'llanilib, ular orqali insoniy his-tuyg'ular, orzu-umidlar va ma'naviy qadriyatlar tasvirlangan.

Misollar: Fors adabiyotining buyuk namoyandasi Jaloliddin Rumiy o'z asarlarida insonning o'zligini anglash, o'z ichki olamini kashf etish va ilohiy sevgi orqali yetuklikka erishish kabi masalalarni o'rta qo'yadi. Uning mashhur "Masnaviy" asari ma'naviy va axloqiy saboqlarni o'z ichiga olgan bo'lib, butun dunyoda keng o'qiladi va e'tirof etiladi. Xitoy adabiyotida esa Konfutsiy insoniy munosabatlar, axloqiy me'yorlar va jamiyatdagi ijtimoiy barqarorlikni targ'ib qiluvchi g'oyalarni o'z ichiga oladi. Konfutsiy ta'limotiga ko'ra, inson o'z hayotida har bir harakatini axloqiy qoidalarga muvofiq bajarishi va jamiyat farovonligi uchun xizmat qilishi kerak. Nurboyevaning "Sharq adabiyotida ramz va tushunchalar" asarida ta'kidlanganidek, Sharq adabiyotidagi ramziy tushunchalar o'quvchini chuqur fikr va ma'noga yo'llaydi va uning tafakkurini kengaytiradi.

Sharq va G'arb adabiyoti o'rtasidagi aloqalar

Sharq va G'arb adabiyotlari o'rtasidagi aloqalar asrlar davomida keng rivojlanib kelgan. G'arb yozuvchilari ko'plab Sharq adabiyoti vakillari asarlarini tarjima qilish orqali o'z asarlarida Sharq falsafiy tafakkurini aks ettirishgan. Ayniqsa, XIX asrda G'arb adabiyotida Sharq adabiyotiga bo'lgan qiziqish kuchaygan. Gyote kabi G'arb yozuvchilari Sharq adabiyoti bilan tanishib, o'z asarlarida Sharq falsafasi va uslubidan ilhomlangan. Gyote o'zining "G'arb-Sharq devoni" asarini yaratishda Sharq she'riyatiga, xususan, fors adabiyotiga murojaat qilgan. Ushbu asar orqali Gyote Sharq va G'arb madaniyatlari o'rtasidagi aloqani mustahkamlashni maqsad qilgan va ikki madaniyatning uyg'unlashishiga urg'u bergan. Ayniqsa, Gyotening "G'arb va Sharq devoni" asarida G'arbnings Sharqqa bo'lgan qiziqishi va unga bo'lgan hurmati aks etgan.

Sharq adabiyotining zamonaviy talqini

Sharq adabiyoti zamonaviy davrda ham o'z o'rnini saqlab kelmoqda. Uning an'anaviy va falsafiy xususiyatlari bugungi kun adiblari va mutafakkirlariga ham ilhom bag'ishlamoqda. Sharq xalqlarining turli davrlarda yaratgan asarlari zamonaviy jamiyatdagi axloqiy va ma'naviy qadriyatlarni o'rganishda ahamiyatli manba bo'lib xizmat qiladi. Bugungi kunda Sharq xalqlari adabiyotining hikmatli mazmuni zamonaviy adabiyotda ham o'z aksini topib, yangi avlod yozuvchilari va o'quvchilariga ma'rifiy va axloqiy saboqlar beradi. Alievning "Sharq falsafasi va madaniyati" asarida ta'kidlanganidek, Sharq adabiyoti hozirgi zamonaviy muhitda ham muhim manba bo'lib xizmat qilmoqda va ijtimoiy hamda axloqiy qadriyatlarni tarbiyalashda davom etmoqda. Bu adabiyotning zamonaviy talqinlari madaniy muhitdagi global masalalarga javob berish uchun ahamiyatli manba bo'lib xizmat qilmoqda. Zamonaviy davrda Sharq xalqlari adabiyoti zamonaviy hayotning global muammolariga, xususan, axloqiy qadriyatlarning tanazzuli, ma'naviy qashshoqlik va ijtimoiy nohaqlik kabi masalalarga javob

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

topishga xizmat qilmoqda. Sharq adabiyotining o'ziga xos hikmat va ramzlari zamonaviy o'quvchilar uchun ma'rifat manbai sifatida qadrlanmoqda va bu orqali ularning shaxsiy va ma'naviy o'sishiga hissa qo'shmoqda.

Sharq xalqlari adabiyoti insoniyat tarixida katta ahamiyatga ega bo'lib, o'zining ma'naviy, axloqiy va madaniy qadriyatlari bilan boydir. U Sharq va G'arb madaniyatlari o'rtasidagi aloqalarni mustahkamlashda muhim o'rin tutadi. Bugungi kunda ham Sharq adabiyoti insoniyatga buyuk meros sifatida qimmatlidir. Sharq xalqlari adabiyotini o'rganish orqali insoniyat ma'naviy kamolotga erishishda qadimiy hikmat va an'analardan ilhom olishi mumkin. Orifjanovning "Sharq xalqlari adabiyoti" qo'llanmasida qayd etilganidek, bu adabiyot xalqlar o'rtasidagi madaniy aloqalarni mustahkamlash va insoniy qadriyatlarni targ'ib qilishda muhim o'rin tutadi. Shu bois, Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, Sharq xalqlari adabiyoti qadimiy ma'naviy merosimiz sifatida abadiy qadrlidir va uning o'rganilishi kelajak avlodlarning ma'naviy tarbiyasiga katta hissa qo'shadi. Sharq adabiyotida ifoda etilgan hikmatli mazmunlar, falsafiy g'oyalar va axloqiy qadriyatlar kelajak avlodlarning hayotiy yo'lida muhim yo'ldosh bo'lishda davom etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Rumi, J. (1999). Masnaviy. Tarjimon: Ahmad Temuriy. Toshkent: Kamalak nashriyoti, 56-112-betlar.
2. Gyote, I.V. (1819). G'arb va Sharq devoni. Tarjimon: Maqsud Shayxzoda. Toshkent: Adabiyot nashriyoti, 5-12-betlar.
3. Aliev, H. (2018). Sharq falsafasi va madaniyati. Toshkent: Fan va Texnologiyalar nashriyoti, 87-101-betlar.
4. Nurboyeva, Z. (2014). Sharq adabiyotida ramz va tushunchalar. Toshkent: Ma'naviyat nashriyoti, 42-76-betlar.
5. Orifjanov, Q. (2008). Sharq xalqlari adabiyoti: O'zbek tilida o'quv qo'llanma. Toshkent: Universitet nashriyoti, 15-37-betlar.

